

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 8 Temmuz 2013
Nr. Ref.: RK446/13

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Başvuru No: KI09/12

Başvurucu

Lavdërije Telaku

Kosova Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin Rev.I. nr. 481/2009 sayı ve 18 Ekim 2011 tarihli kararı ile Ac. nr. 79/2011 sayı ve 24 Kasım 2011 tarihli kararı hakkında anayasal denetim başvurusu

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Başvurucu:

1. Başvurucu daimi ikametgahı Prizren olan Bayan Lavdërije Telaku (bundan sonra: başvuru) 'dur.

İtiraz Edilen Karar

2. İtiraz edilen kararlar şunlardır: Kosova Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi (bundan sonra: Yüksek Mahkeme) 'nin Rev.I. nr. 481/2009 sayı ve 18 Ekim 2011 tarihli kararı ile Ac. nr. 79/2011 sayı ve 24 Kasım 2011 tarihli kararıdır.

Başvurunun Konusu

3. Başvurunun konusu, Yüksek Mahkeme 'nin bir aile davasına ilişkin Rev.I. nr. 481/2009 sayı ve 18 Ekim 2011 tarihli kararı ile Ac. nr. 79/2011 sayı ve 24 Kasım 2011 tarihli kararıdır. Başvurucu herhangi bir anayasal hüküm belirtmeksizin bu kararların sonucu olarak Kosova Cumhuriyeti Anayasası (bundan sonra: Anayasa) ile güvence altına alınmış haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

İlgili Hukuk

4. Anayasa 'nın 113.7 fıkrası, 03/L-121 sayı ve 15 Ocak 2009 tarihli Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa (bundan sonra: Yasa) 'nın 47. maddesi ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (bundan sonra: İçtüzük) 'nün 28. kuralı.

Başvuru Süreci

5. Mahkeme, başvuru tarafından yapılan başvuruyu 31 Ocak 2012 tarihinde kabul etmiş ve KIO9/12 numara ile kaydetmiştir.
6. Başvurucuya başvurunun kaydedildiği 1 Şubat 2012 tarihinde bildirilmiş ve başvurusunu tamamlaması için kendisinde ilave evrak istenmiştir.
7. Başkan 'ın 21 Şubat 2012 tarihinde çıkardığı GJR.09/12 sayılı kararla Üye Altay Suroy raportör yargıç olarak tayin edilmiştir. Başkan 'ın aynı tarih ve KSH 09/12 sayılı kararıyla üyeler Ivan Čukalović (başkan), Gjyljeta Mushkolaj (üye) ve Iliriana Islami (üye) 'den oluşan Ön İnceleme Heyeti belirlenmiştir.
8. Başkan 'ın 2 Temmuz 2012 tarihli kararıyla üyeler Gjyljeta Mushkolaj ve Iliriana Islami 'nin görev sürelerinin 26 Haziran 2012 tarihinde dolmasından dolayı Ön İnceleme Heyeti 'ni şu şekilde değiştirmişti: Čukalović (başkan), Kadri Kryeziu (üye) ve Arta Rama-Hajrizi (üye).
9. Başvurucunun davasıyla ilgili olarak kendisinden 5 Eylül 2012 tarihinde derece mahkemeleri kararları ilave evrak olarak istenmiştir.
10. Başvurucu Mahkemece talep edilen evrakı 14 Eylül 2012 tarihinde teslim etmiştir.

11. Ön İnceleme Heyeti 25 Haziran 2013 tarihinde Raportör Yargıç'ın raporunu inceledikten sonra Mahkeme Heyeti'ne başvurunun kabul edilmezliği yönünde öneri sunmuştur.

Olguların Özeti

12. Başvurucu 7 Şubat 1992 tarihinde Prizren mukimi Bay A. T. ile nikah kıymış ve bu evlilikten üç çocuğu olmuştur.
13. Aile ilişkilerin bozulması nedeniyle 2004 yılında ayrı yaşamaya başladılar.
14. Başvurucunun eşi A. T., belirtilmemiş bir tarihte Prizren Bölge Mahkemesi'nde boşanma davası açmıştır.

Başvurucunun davacı olarak müdahil olduğu Rev.I.nr.481/20099 sayılı Yüksek Mahkeme kararına ilişkin dava süreci.

15. Prizren Belediye Mahkemesi 15 Mart 2007 tarihinde çıkardığı C.nr. 21/2007 sayılı kararla başvurunun yasal temsilci olarak temsil ettiği E.T., L.T. ve F.T.'nin dava dilekçesini onamıştır.
16. Belediye Mahkemesi kararının esas kısmında başvurunun dava dilekçesini kabul edip A.T.'ye "*mevcut hukuki şartlar geçerli olup bu karar değişmediği sürece her çocuk için aylık 150 € olmak üzere 19.01.2007 tarihinden itibaren her ayın 5. gününe kadar toplam 450 € tutarında nafaka*" ödemeyi emretmiştir.
17. Belirtilmemiş bir tarihte A.T. Bölge Mahkemesi'nin C. nr. 21/2007 sayılı karara itiraz etmiştir.
18. Prizren Bölge Mahkemesi 17 Haziran 2007 tarihinde çıkardığı Ac.nr. 241/2007 sayılı kararla A.T.'nin itirazını kısmen onayıp Prizren Belediye Mahkemesi'nin C.nr. 21/2001 sayılı kararını değiştirmiştir.
19. Kararın hüküm kısmında Mahkeme "*Prizren mukimi A.T. mevcut hukuki şartlar geçerli olup bu karar değişmediği sürece her çocuk için aylık 80 € olmak üzere dava dilekçesinin sunulduğu tarihten itibaren her ayın 5. gününe kadar toplam 240 € tutarında nafaka ödemekle yükümlü kılınmıştır*" ifadesine yer verilmiştir.
20. Başvurucu 30 Ocak 2008 tarihinde Prizren Belediye Mahkemesi'ne başvurarak acil koruma talebiyle *Prizren mukimi A. T.'nin aylık kira gideri adına kendisine 100 € ödemesini talep etmiştir.*
21. Prizren Belediye Mahkemesi 30 Ocak 2008 tarihinde çıkardığı C.nr. 865/07 sayılı kararla başvurunun talebini kabul edip acil koruma adına bir emirname çıkartmıştır.
22. Belediye Mahkemesi kararının hüküm kısmında *davalı A.T.'nin koruma altındaki tarafın aylık 100 € tutarındaki kirasını 12 Aralık 2005 tarihinden*

itibaren ödemesi emredilmiştir...” [...] “acil koruma emri derhal yürürlüğe girer ve yapılacak itirazlar yürütmeyi durdurmaz”.

23. A.T. 27 Mart 2008 tarihinde C.nr. 865/07 sayılı kararın icrasına karşı itiraz dilekçesi sunmuştur.
24. Belediye Mahkemesi 19 Mayıs 2008 tarihinde çıkardığı E.nr.90/08 sayılı kararlar A.T.’nin itirazını temelden yoksun olarak reddetmiştir.
25. Prizren Belediye Mahkemesi’nin C.nr. 856/07 sayı ve 30 Ocak 2008 tarihli kararına karşı A.T.’nin yaptığı itirazı hakkında Bölge Mahkemesi çıkardığı Ac.nr. 105/08 sayılı kararlar Belediye Mahkemesi’nin kararını bozup davanın yeniden görüşülmesi için dosyayı ilk derece mahkemesine iade etmiştir.
26. Bölge Mahkemesi karar gerekçesinde şunu belirtmiştir: *Bölge Mahkemesi olgusal durumun doğru ve tam değerlendirilmediğini, bunun neticesi olarak maddi hukukun yanlış uygulandığını tespit etmiştir.*
27. Prizren Belediye Mahkemesi tekrarlanmış süreçte 19 Mayıs 2009 tarihinde C.nr. 874/2008 sayılı kararı çıkartarak başvuruçunun acil koruma talebini reddetmiştir. Aynı zamanda Belediye Mahkemesi evli olduğu dönemde başvuruçunun yaşadıkları evin bir kısmında yaşamaya devam etme talebini de reddetmiştir.
28. Karar gerekçesinde Belediye Mahkemesi şunu belirtmiştir: *“İlk derece mahkemesi savunmada olan tarafın acil koruma emri çıkartılma talebini reddetmiştir, çünkü Prizren Bölge Mahkemesi 15 Haziran 2007 tarihinde çıkardığı Ac.nr. 541/2007 sayılı kararlar A.T.’yi her çocuk için aylık 80 € nafaka ödemeye yükümlü kılmıştır. [...] değerlendirmelerine dayanarak mahkeme, davalıyı davacının kirasını ödemeye mecbur kılacak bir acil koruma emrinin çıkartılması için bir gerekçe tespit etmemiştir.*
29. Başvuruçucu belirtilmemiş bir tarihte Prizren Belediye Mahkemesi’nin C.nr. 874 sayılı kararına karşı medeni usul hükümleri ihlal edildiği iddiasıyla Prizren Bölge Mahkemesi nezdinde itiraz etmiştir.
30. Prizren bölge Mahkemesi 2 Eylül 2009 tarihinde çıkardığı Ac. nr. 323/2009 sayılı kararlar başvuruçunun itirazını temelden yoksun olarak reddetmiş ve Prizren belediye Mahkemesi’nin C.nr. 874/2008 tarihli kararını onamıştır.
31. Bölge Mahkemesi karar gerekçesinde, başvuruçucu itiraz dilekçesinde hangi hükümlerin ihlal edildiğini belirtmediği halde, yargılama sürecinde medeni usul hükümlerinin ihlal edildiği yönünde herhangi bir tespit bulunulmadığını açıklamıştır.
32. Başvuruçucu belirtilmemiş bir tarihte Yüksek Mahkeme’ye Bölge Mahkemesi’nin Ac.nr. 323/2009 sayılı karar hakkında revizyon başvurusunda bulunmuştur.
33. Yüksek Mahkeme 18 Ekim 2011 tarihinde çıkardığı Rev.I. Nr. 848/2009 sayılı kararlar başvuruçunun dilekçesini temelden yoksun bularak reddetmiştir.

34. Yüksek Mahkeme bu kararın gerekçesinde şunu belirtmiştir:

İlk derece mahkemesi delilleri gerektiği şekilde yönetip Prizren Sosyal İşler Merkezi temsilcisini dinledikten sonra davalının hareketlerinin 2003/12 sayılı UNMIK Yönetmeliği'nin 2.1 fıkrası uyarınca aile içi şiddet unsuru olmadığını tespit etmiştir.

[...]

İkinci derece mahkemesi itiraz sürecinde ilk derece mahkemesinin olgusal durumunu ve hukuki tutumunu tamamen onayıp müdahil tarafın acil koruma talebini temelden yoksun bulmuş ve ilk derece mahkemesi kararını onamıştır.

Başvurucunun davalı olduğu Yüksek Mahkeme'nin Ac. no. 79/2011 sayılı kararına ilişkin süreç

35. Prizren Bölge Mahkemesi 9 Haziran 2011 tarihinde C.nr. 45/2011 sayılı kararı çıkartıp başvuru A.T.'den boşayıp evliliklerine son vermiştir.

36. Bölge Mahkemesi kararında başvuru A.T. ile aynı evde oturdukları süreye ilişkin 250 € tutarındaki nafaka veya aylık kirasını ödeme talebini temelden yoksun bularak geçersiz ilan etmiştir.

37. Yüksek Mahkeme kararına yasal dayanak olarak şunu belirtmiştir: *davalının kendi adına kayıtlı bir evi bulunmadığından [...] onun şu anda işsiz olup başka bir kaynaktan gelir elde etmeyip kirayı ödeyebilecek durumda olmadığından davacının talebi reddedilmiştir.*

38. Başvuru belirtilmemiş bir tarihte Prizren Bölge Mahkemesi'nin C.nr. 45/2011 sayılı kararına karşı Yüksek Mahkeme'ye itiraz dilekçesi vermiştir.

39. Yüksek Mahkeme 24 Kasım 2011 tarihinde çıkardığı Ac.nr. 79/2011 sayılı karar ile başvuru itirazını temelden yoksun olarak reddetmiş ve Prizren Bölge Mahkemesi'nin C.nr. 45/2011 sayılı kararını onamıştır.

40. Yüksek Mahkeme kararının gerekçesinde şunu belirtmiştir: *İlk derece mahkemesi davalının davacının evinde ikamet etme veya davacının kirasını ödeme talebini olgusal duruma dayanarak reddettiğinde maddi hukuku tam ve yerinde uygulamıştır [...] Bölge mahkeme tüm olguları değerlendirip davacının çalışmayıp gelir elde edemediği için nafaka ve kira gideri ödeyemeyeceğini tespit etmiştir.*

Başvurucunun İddiaları

41. Başvuru Anayasa ile güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. O, özellikle herhangi bir anayasal hüküm belirtmemiştir.

42. Başvuru devamında derece mahkemelerindeki süreçlerde Aile Yasasının konut sağlamakla ilgili hükümlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

43. Başvurucu ayrıca eski eşi A.T.'nin kendisini evden attığını ve daha sonra eve geri dönüşünü engellediğini ileri sürmüştür.

44. Başvurucu sonuçta Anayasa Mahkemesi'nden şunu talep etmiştir:

Derece mahkemelerinin itiraz konusu kararlarını bozup dava dilekçeleri ve davalarının kabul edilsin.

Başvurunun Kabul Edilirliği

45. Başvurunun esas incelemesine geçmeden önce Mahkeme, başvurunun Anayasa'da belirtilip Yasa ve İçtüzük'te açıklanan kabul edilirlilik koşullarını yerine getirip getirmediğini değerlendirmek durumundadır.

46. Mahkeme bu anlamda Anayasa'nın 113.1 ve 113.7 fıkralarına atıfta bulunur. Fıkralar şöyledir:

1. Anayasa Mahkemesi, yasal şekilde sadece yetkili makamlarca açılmış davalar hakkında karar verir. (...)

7. Yasalarla belirlenen tüm yasal yollar tükendikten sonra bireyler, kamu otoriteleri tarafından kendi bireysel hak ve özgürlükler ihlal edildiğinde dava açma haklarına sahiptirler.

Yasa'nın 48. maddesi şöyledir:

İstem müracaatında bulunan kişi, isteminde hangi hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğini tahmin ettiğini ve müracaatta bulunan kişinin itirazda bulunmak istediği kamu otoritenin somut işleminin hangisi olduğu konusunda doğru bir açıklama yapmakla görevlidir.

47. Mahkeme başvurunun başvurusunda derece mahkemeleri kararlarının Aile Yasasını dolayısıyla konut meselelerini düzenleyen hükümlerini ihlal ettiği iddiasını ileri sürdüğünü tespit etmiştir. Ancak başvuru Anayasa veya Yasa'nın ihlal edilen hükümlerini açıkça belirtmemiştir.

48. Anayasa'ya göre Anayasa Mahkemesi derece mahkemeleri kararlarının görüşüldüğü temyiz mahkemesi değildir. Derece mahkemelerinin rolü maddi hukuka ilişkin kuralları yorumlanıp uygulanmaktır (bkz. KI 13/09 sayılı Sevdail Avdyli v. Kosova Yüksek Mahkemesi başvurusu, bkz. mutatis mutandis Garcia Ruiz – İspanya [GC] 30544/96 davası AIHM 1999-I tarihli kararı 28. Maddesi).

49. Anayasa Mahkemesi'nin göre derece mahkemelerinin olgulara ilişkin değerlendirmesi yerine kendininkini koymak değildir. Anayasa Mahkemesi, delillerin doğru sunulup sunulmadığını ve başvurucuya adil yargılama yapılması anlamında usullerin, bir bütün olarak ele alındığında, gerektiği şekilde uygulanıp uygulanmadığını değerlendirebilir (bkz. *mutatis mutandis*, Edwards – Birleşik Krallık 13071/87 sayı ve 10 Temmuz 1991 tarihli kabul edilmiş dava başvurusu hakkında Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun Raporu vb.).

50. Mahkeme, başvuruçunun Anayasa ile güvence altına alınan haklarının ihlaline ilişkin iddialarını desteklemek için ilk görünüş ispatı türünden bir delil sunmadığını tespit etmiştir (bkz. *mutatis mutandis*, 30 Haziran 2009 tarihli kabul edilmezlik kararı ve Vanek – Slovakya Cumhuriyeti 53363/99 başvurusuna ilişkin 31 Mayıs 2005 tarihli AİHM kararı).

51. Bu nedenle başvuruçucu derece mahkemelerinin Anayasa ile güvence altına alınan haklarını neden ve nasıl ihlal ettiklerini kanıtlamaya başarılı olamamıştır. Anayasa Mahkemesi Yüksek Mahkeme'nin Rev.I.nr. 481/2009 sayı ve 18 Ekim 2011 tarihli kararı ile Yüksek Mahkeme'nin Ac. nr. 79/2011 sayı ve 24 Kasım 2011 tarihli kararının iyi kanıtlanmış ve gerekçelendirilmiş olduklarını belirtir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 113. madde 7. fıkrası, Yasa'nın 20 ve 48. maddeleri ile İctüzüğün 36. kuralı 2.b ve 2.d bentleri uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin 8 Temmuz 2013 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilmez olarak reddine,
- II. Kararın taraflara bildirilmesine,
- III. Yasa'nın 20.4 fıkrası uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanmasına karar verilmiştir.
- IV. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Altay Suroy, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza